תלמוד בבלי · ראשונים · ריי״ף · מפרשים · חידושי אנשי שם

חידושי אנשי שם על עבודה זרה

רבי נתן נטע שפירא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי אנשי שם על עבודה זרה

רבי נתן נטע שפירא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-אנשי-שם-על-עבודה-זרה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ג. 4
דף ד. 4
דף ה. 4
דף ו. 5
דף ז. 5
דף ט. 5
דף יב. 5
דף יב. 5
דף יג. 6
דף יד. 6
דף טו. 6
דף טו. 7
דף טז. 7
דף יט. 7
דף כ. 7
דף כה. 8
דף כו. 8
דף לג. 8
דף לג. 8
דף לד. 8
דף לה. 9
דף לח. 9
דף לט. 9

דף ב.

מהר"ם

פירוש בשקול הדעת שאין יכולת לעמוד עליו שלא נפלה עליו הסכמה לכאן או לכאן אבל שקול הדעת וסוגיא דעלמא כי האי הוי כדבר משנה הכי איתא בתוס':
לשון אשר"י באיסורא לחומרא בממונא כאיכא דאמרי ובתוס' כתבו דעת זה בשם רש"י אלא שלא הזכירו בו לחלק בדיני ממונות:

דף ג:

מהר"ם

בפרש"י ובפי' התוס' משמע דהנחת המכס לא חשיב נהנה כיון שהמעות שלו ומיהו הר"ן לפי שיטתו פירש שהוא פי' מנחת בו את המכס מוחלין את המכס לעושי רצונו משמע דבלאו עבודת כוכבים מכס קבוע הוא וכל העומד לגבות כגבוי דמי הלכך הנחת המכס ודאי חשיב נהנה אבל רש"י והתוס' מפרשים יום שעבודת כוכבים מנחת בו את המכס שעבודת כוכבים הוא הקובעת המכס זה לעצמה הוי כגזילה כמוכס העומד מעצמו הלכך פשיטא להו דהנחת המכס לא חשיב נהנה שהמעות הם שלו ואינם עומדים לגבות ממנו בדין:

דף ד.

ד"ת

והר"ז דאסיר פרק אלו עוברין למזבן לעובד כוכביס בגד שארג בו כלאים משום דאתי לזבוני לישראל וגם חיטי דטבעי בנהרא התם משום דכל ישראל ערבים זה לזה ומשום שלא תבא תקלה על ידו לישראל אחר ולא משום ולפני עור והכא לגבי עובדי כוכבים לא החמירו כ"כ והיינו טעמא נמי דאסור בפ' גיד הנשה לשלוח ירך לעובד כוכבים ממ"ר אבד"ל ז"ל: ומיהו בה"ג שלפנינו בהל' ערלה וכן בשאלתות פ' קדושים פסקו בשו"פ וכן פסק שם האשרי. מהר"ם

דף ה.

ד"ת פי' ולא לפני דלפני אלא לפני ממש עיין בתוס' והדבר פשוט דמה לי להכשיל את האיש הנזיר בכוס של יין שהוא לאו דלא ישתה ומה לי להכשיל את האיש להעבירו בלאו דלפני עור ואין צורך לכל זה כיון דלא הוי טעמא דאין מוכרים משום הרבעה:

דף ו:

מהר"ם

התוס' בהלכה חלקו בשם הר"מ לענין דמי בין היכא שמקבל קימחא דמי טפי לשותפות ושרי ובין היכא שמקבל מעות דאסור וצ"ע:

דף ז.

ומיהו האשר"י פסק כפרוש רש"י וכלשונו שכן מנהג השתילים בשנה שהוא עובד אוכל הפירות בשכר עמלו ואין לשותפו חלק בפירות עכ"ל וכן פסק בא"ז ובס"ת:

דף ט.

מהר"ם

תמוה היא שהרי התוס' הביאו הירושל' מפרק שמונה שרצים דאיתא בהדיא עד שיאמר לו הב לי עלין של עבודת כוכבים אבל בסתם אפילו אינו מוצא דבר זה אלא מעבוד' עוכבים מותר וכן פסקו האשר"י והמרדכי:

דף יב.

מהר"ם

הנה מפרש ברייתא דנודות במכניסן לקיום ובריייתא דקנקנים אפי' אין מכניסים לקיום ודלא כרבינו אליה שנזכר בתוס' שמפרש שניהם במכניסים לקיום:
זו היא גי' של ר"ת כתובה בתוס':

דף יב:

מהר"ם

משמע עכשיו לדברי בעל סה"ת דעירוי ג' ימים ועירוי מכלי ראשון שוין הם ושניהם אין מפליטין יותר מכדי קליפה ונמצאת למד לפי דרכן דעירוי של ג' ימים לא חשיב כהגעלה בכלי ראשון וצריך עיון בפרש"י גבי קינסא שכתב מהכא שמעינן דהני חביות או קנקנים לפי שמכניסן לקיום לא סגי בהכשר בפנים בין לשורפן בין לתת לתוכן מים חמין מדאסיר בקינסא דהיינו באור עצמו כ"ש במה שהוחם ממנו לפיכך צריך לערן מעת לעת או להשהותן עד י"ב חדש עכ"ל רש"י ומשמע דר"ל מים חמין אפילו רותחין דכלי ראשון דע"י אור הן והיינו הגעלה דלא מהני אלא עירוי מעת לעת או ישון ואפילו

תאמר דמים חמין שזכר רש"י ר"ל עירוי רותחין מכלי ראשון דהוי הני מיא כמו כלי שני מ"מ אתה למד ממנו דעירוי מעת לעת עדיף מעירוי רותחין ודלא כסה"ת וצ"ע ומיהו גם באשר"י כתב גבי קינסא וז"ל היו חביות של עץ בין זפופות בין אינן זפופות הכשירן ע"י עירוי ג' ימים או להגעילן ברותתין ואותה הגעלה מפרש שם בשם ר"י אפילו מכלי שני ובלבד שהעבירו עכשיו מרותחין דכלי ראשון ובתוס' מפרש שם בשם ר"י דאותה הגעלה צריכה שיזרוק מאותו כלי עצמו שהוא רותח על האור דהיינו מכלי ראשון דוקא וצ"ע שדברי התוס' עולין כדברי ר"ח והרמב"ן שהביא הר"ן ודברי האשר"י הם כדברי בעל סה"ת:

דף יג:

מהר"ם

משום דמסקינן בגמ' מדכתיב וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו בשתי משתאות הכתוב מדבר אחת משתה יין ואחת משתה שמן ופת בג פתן כמשמעו ומסיק התם בגמרא פתן ויינן ושמנן ובנותיהן מי"ח דבר הם ומסיק אליבא דרב דניאל גזר עליו בעיר ואתו אינהו וגזור אפי' בשדה דאקראי בעלמא הוא ומיהו התוספות פירשו שם בשם רשב"ם דפת בג דדניאל לאו היינו פת ממש אלא לשון ליפתן והוצאת המלך רופסא בלע"ז שפייז באשכנזי:

דף יד:

מהר"ם

לישנא דירושל' נקט הרי"ף כדמוכח בשאר"י. והאשר"י כתב ככל דברי הרי"ף כאן ובלשונו שם וז"ל פת מהלכות של עמעום הוא דבמקום שפת ישראל מצויה בדין הוא שתהא פת עובדי כוכבים אסור ועמעמו עליה והתירוה:

דף טו.

מהר"ם

והאשר"י מישבו לבסוף פי' דבתר דשדא עובדי כוכבים סיכתא לאתונא וקודם שהסיק דכיון דקבר ישראל לעין העובד כוכבים אע"ג דלא כוון בהסק זה לבשל הסיכתא חיישי' שמא כוון לבשל הקרא כיון דידע בה:

דף טו:

מהר"ם

והאשר"י כתב דלא כרבינו חננאל דלהקל עשאוהו כמבושל ולא להחמיר כדאמרי' גבי קירובי בישולי דגבי עובדי כוכבים לאו מלתא היא בהניח ישראל והיפך עובד כוכבים וגבי ישראל מלתא היא בהניח עובד כוכבים והיפך ישראל אלמא קיל הוא שהקילו בבשולי עובדי כוכבים:

דף טז:

מהר"ם

פי' ועכשיו שהן דביקין לעלין מוכחא מלתא שלא נחתכו הקרטין ומיהו לפי גירסת הגמ' ופי' רש"י משמע אפילו אין הקרטין דבוקין בעלין תלינן לקולא דאיכא למימר הכי אישתרוקי אישתריק מן העלין לכלי עצמו ע"כ:

גירסת ההלכות שלפנינו בסתומות אחת בפתוחות שתים וכן היא גי' האשר"י והיא קשה להולמה שתסכים לדעת הרמב"ם ויש גי' זו מוכחת כדברי רש"י וז"ל המגיד למיי' בפ"ג להלכות מ"א ומצאתי כזה בהל' נוסחא בפתוחות אחת בסתומות שתים ולא כתב הא דרב ושמואל ורבי יוחנן וזה כדעת רבינו עכ"ל:

דף יט:

מהר"ם

ומיהו בתוס' לא משמע כן אא"כ יש בדבר מפני דרכי שלום וז"ל וכשיצא מבית הפנימי לאמצעי השיבו אין משיבין במרחץ ומשום דרכי שלום השיבו כך מפני איבת אותו הגמון דהוי כמו שאילת שלום ע"כ:

דף כ.

מהר"ם

גבי אמר שמואל המשתחוה לאילן תוספתו אסור וכאתקפתיה דרב אשי בגמ' שם דף (מח.):

דף כה:

מהר"ם

כלומר הואיל ובשל עובד כוכבים מתעסק כשאין מתעסק שוה הוא לחומרא מתוך הסברא הילכך כי מקילינן בחד ואמרינן ניסוך דרגל לא שמיה ניסוך הדין שוה ביניהם ואפי' כשאין מתכוין למלאכתו הקלנו:

דף כו.

מהר"ם

ואפי' בשתיה אסור דכעין הנאה הוי ולית לן לאסופי עלה אם גירסא זו אמת איני יודע לה ענין לעניותי ובמרדכי הכי איתא ובשתיה מיהא אסור דלא גרע מנפל לבור ועלה וראב"ן הביא ראיה מהא דאמרינן כל שבזב טמא העובד כוכבים עושה יין נסך וכן פר"י ונ"ל שטעות סופר הוא וכצ"ל ומיהו בשתיה אסור דכעין כוונה הוי כו'. [עיקר הגי' היא דבעיין ועי' בתוד"ה מהו]:

דף לג.

מהר"ם

פרואות פירוש שווקים כמו פרוותא דזולשפט דפ' איזהו נשך וכ"כ בפ' המוכר פירות ובפרק גיד הנשה התם פרוותא דעובד כוכבים הוא ובאשר"י גורס פרואור והוא רחב סמוך לעיר מגרש ערים תרגו' אונקלוס רוח קרויא ותרגום ירושל' פרוארי דמתא וכן נקרא בלשון אשכנז פור ווארק:

דף לג:

מהר"ם

לשון גמרא שמע עובד כוכבים טשא ביני דני אמר כו' ופרש"י טשא נתחבא: רובא דשווראי פי' הערוך רוב קופצים ובוזזים בערך שוור:

דף לד:

מהר"ם

איני יודע מה ענין מימרא דרבא לנצוק שהיורד לכלי תחתון לאו מטעם נצוק מיתסר אלא דהוי כחו של עובד כוכבים ובגמרא גרסי' א"ל רבא ומלתא באפי נפשה היא גם

בהל' גדולות מייתי לה בהדי הנך שמעתא דפ' רבי ישמעאל אמר רב פפא עובד כוכבים נקט דנא וישראל נקט כובא כו' דמיירי בכח עובד כוכבים ומיהו בהא מילתא דמיין להדדי ששניהם אינם אלא כח נגיעה ולא נגיעה ממש הכא בנצוק כח נגיעה של יי"נ ותערובתו והכא בכח עובד כוכבים נמי כת נגיעתו גרמה לו ליאסר להוא דנפיק א"נ לאורויי דעיקר נצוק דמיתסר זהו בעובד כוכבים שנגע בקילוח אז מיתסר גם העליון שבחביו' מכחו והכי פי' בתוספות:

ט"ס הוא דברי ר"ת שהוא פסק דניצוק אין חבור ושמא ר' חננאל צ"ל או רש"י:

פי' דתידוק מיניה דבאין סופו לירד אלא לענין השקה ואפי' נצוק שסופו לירד לא הוי חבור:

דף לה:

מהר"ם

דהכי משמע מתני' יי"נ אסור ואוסר בכל שהוא ומיירי דנפיל היתר לגו איסור ומשמע אפי' דנפל מן ההיתר כ"כ עד שנעשה יי"נ שלמטה כל שהוא על ידו נאסר ופי' זה מוכיח קצת מן התוס' בד"ה כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:

דף לח.

מהר"ם

ועיין באשר"י שחילק בין אם דרך בהן אחר הזפיתה בעי קילוף ואח"כ עירוי והא דא' רבא נעוה ארתחו שהרוצה להכשירו בלא קליפה אין לו תקנה כי אם ע"י הגעלה: ואם לא דרך בה אין צריך קליפה דעירוי מפליט אף בלא קליפה כל זמן שלא דרך בה ע"ש: דהא חכמים לא איירו כלל במכניסו לקיום שהרי אפילו בשל עץ הם אוסרים במכניסו לקיום ואינהו לא איירי ברישא בשל עץ כלל כי היכי דליקו עלה ומודה ר' בקנקנים של חרס לא היה צריך לשנות אלא ומודה ר' במכניסו לקיו':

דף לט.

מהר"ם

והאשרי והמרדכי כתבו דאיסור דרבנן הוא והלך אחר המיקל וכ"כ טוי"ד סי' קלח וסגי ביבש במי' ואפר ומים ובלח אפר ומים עכ"ל: